ԱՐՇԱԼՈՅՍ

Հրատարակի յամենայն Շա-
բաթ օր 'ի տպարանի Տէտեան
Տարեկան կ. Ռուփի 24.
Բոլոր ամսոյ Ընկերութեան 600.

Ամենայն ազգային հրա-
տարակութիւնք ձրի տպա-
գրին.
Ընտանիք զորս տպեց-
մանեն 2 ամսոյ առ առաջ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐԵՒԵԼ ՔԱՂԱՔԻ ԵՐԿՐԱՆԻՆ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏԵՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԳԻՏԵԼԵԱՑ

ՀԱՏ. Գ. ԹԻՒ 75. ԿԻՐԱԿԷ 1847 Յունիս 16.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆ

Ուրախութեամբ աստի հրատարակեմք, զի 26 Ապրիլ Տարեկան Հարցաքննութիւն աշակերտաց Մարդասիրական Ճեմարանին մերոյ՝ հանդիսացաւ մեծամեծարգութեամբ Ազգիս՝ յաւուր երկուշաբաթու.

Որ թողեալ զոչ կարեւորդն մանրամասնեալ՝ պատմագրութիւն, զգուշանամք յիշատակել առաւել, զի ներկայ գտան անդ Արժանապատիւ Խաչատուր Օրդինացի Վարդապետ՝ Նուիրակ Աթոռոյ Սրբոց Յակոբեանցն, որ յԵրուսաղէմ, Արժանապատիւ Տէր Յովհաննէս Խաչիկեան Ա.Դ. Քահանայ մեր՝ և Նուիրակ Սրբոյ Ամենափրկչեան Մենաստանին Նոր Ջուղայու, հանդերձ Սուքիասեան վեհականցօք իւրովք Տէր Բարսեղ Գառապետեան և Տէր Մարտիրոսի Տէր Յովհաննէսեան՝ ժամարարաց, թէ՝ և քաղաքացիին Պետրոսի Պարոնաց և Տեռնաց Աղէ մերոյ առաւելագոյն թուով զոր տեսեալ էր Ճեմարանին 'ի քաղաքս այս Հնդկաց, իսկ յԱնգլեացւոց ազնիւ Վ. Երաշխաւոր Դոքթ. Վ. Ա. Յեօ ու առաջնորդ մի զբօսնոյ 'ի վինն ձայներ ներկայացելոց, կրթութեան զիտեւոր պետաց, և այլ պէս թարգմանութեանց աշակերտացն, այսու նաքեն Վարդապետն Դոքթ. պնդէին հարցաքննութեան աշակերտաց 'ի քերթութ Անգղիական, Լատինական և 'ի Բնագրագի՝ 'ի վերայ աշխարհաց Երկրաչափութեան, Թուաբանութեան, Աշխարհագրութեան, Բնաբանութեան, Պատմութեան Յունաց, Հռովմայեցւոց, և Երկրամացուց՝ ընդ հարցման ժամս. Իսկ յամենայնի կացել և պատրաստ գտեալ զամենեսեան 'ի պատասխանիս՝ յաննեկաց Հայերէն, և այսու 'ի յոյր ամենեցուն քաջալեր օրինակ եղաւ.

« Տեսէք ինձ , — 'ի բաղումն առաջ հետև պատշաճեմ երեւ ինձ , սաստկագոյն զասանել մասնաւորեալն հանդերձ այսորիկ ։ բայց ընդ ինձ երանութիւն սա սա զմիայն թէ և զերկս աշխարհականց նշմարել 'ի զաստիարակութիւն Ճեմարանիս այսորիկ ։ Ձեռ է ինձ , զի Հայկազուն ծնողք այսքան թելոյ․ ընդ զինն զուսումն զաւակաց իւրեանց , և առ ընդ ապրուստ՝ անձնայատուկն հանել , և 'ի զործս արտաքինս յառաջադիմութեան կենաց ։ Հայկազունք 'ի Հնդկաստանի ուսմանց , ուսանօղ և յաջողեսցուք զնա զաւակացն իւրեանց , և նորին հաւ- սանել 'ի կատարեալ հմտութիւն , որոց միաբանեալ մի- մեանց կցեն ։ Հայկազունք ազգէն 'ի հասարակութիւն Հնդկի բարեկարգեալ , որք թէպէտ ոչ ․Եւրոպացւոց՝ առաջնութիւն յառաջադէմ նկարել միութեան ։ Իսկ Հայք , այլ Հայք , բարեխնամ առա- նել զան զնոսա , և յանուն Հնդկաստանեայց իւրեանց պարծանաց 'ի մէջ անձնայն բաղմաց ազգաց ծաղկաբեր այսորիկ ։ 'ի վերջ — ընդ ուսումն— շնորհալի լինին հանել զշնորհաշնորհ իւրեանց յառաջ- ադիմ աղգային Հայաստանութեան և յայտնապէս կրթու- թեանց , այն ինչ ընդ և նոյն ազգային , ընդ նն նոյն զործարանս , ընդ նն նոյն և Անգղիա Տէ- րութեան․—Արդեօք կատարեալ պէ՞տք են յաւէտ նայն ուրեք—Եւ- զինել արդեօք շնորհեցանն կամ շահին , որք այսպէս շնորհաւորեալ եղեն զգեալ 'ի կատարելու- թեանց յայտնաց զործարանս իւրեանց , որ է ոչ ընդա- րոյս ինն ասորութիւն կամ պահպանութիւն Անգղիա իւ- րեանց՝ յաջս աղգաց տաղաւց—Մէ , մի ինձ Եւրոպա- ցւոց եղբարք , լսու կացցէք առնելոյն յաւելց աղգաց , եթէ մի մի առնել՝ բարւոք առնել զնոսա շնորհէ ծնողաց շնորհակ պարապեցուցանել զորդեակս իւր 'ի հնարութիւն ուսուցիչ դիտութեանց , աղգային արարք պայծ , միաբանութեամբ յառաջադի- մութեամբ , ․․․ դաստիարակութեան ընդունելի »

Այսպէս աղաղակեն երկն , որոց միաբանեալ լուանին և միա սրտիւ ․ բայց երանի թէ ոչ միայն խօսիւք օրինակն եցուցանէին , այլ և առնելովք բարեացն , զի փառաւոր կարասցուք յանձանց զԱնգղիան՝ զոր և այլազգիք այսպէս պայծառ տեսանեն , և ցանկան ընդ այն ։

Այսպէս ևթէ կամքեցին մեզ զազգութեան անմրաղէ պահել , սրբով ազգային միաբանութեամբ ջանասցեն լենել 'ի ձեռն Ճեմարանիս՝ յայն կատարելութիւն մերձենալ , զոր աններան նախնիք մեր և առաջին Ճեմարանի , բայց բաղումն մխոսէք հասուցին առ մեզ ։

Նման Հայերէն մասին համբաւոյ՝ 'ի հնանկեալ թուոյն խոստացմանց ։

— Պարոն Մարտիրոս Տէր Աստուածատրեան , որ ի թէ եղակի ընտիր Զէւրոյ՝ եկն էջ 'ի Կալկաթա , և միջնակաւոր Բահաճանց ուխտոյն միայնակ Միաբան՝ սակս թէ , փափկեցաւ զորանս Սուրբ Յովհաննէս Եկեղեցւոյ և գոլոյ այսր 'ի հանդէս Հրաշափառ Զատկական Բանին Աստուծոյ ։ Եթէ պէտք Սուրբ Յովհաննէս մի՞ սարկ Սուրբ Սարգսի նման , միայն 'ի սոնն խըռոռմ ժողովուրդ սեռանել և ցանկալ , ուրեմն այլ ի՞նչ հարկ միջնակաւոր Բահաճանց պաշտօնեայ սնոյ և ծանրաբեռնեալ ղեկեղեցին մեր սոսա ։ Պարոն էր կամ՝ մեռ դնել և ժողովուրդ հանել սմա , և կամ թէ ո՞չ՝ բարձի թողի առնել զնա 'ի խնամս ժամանակին ։ — Բայց չէ , այսպիսութեամբ Բարձրեալն առաջակ Աղաթանգեղոս եհաս 'ի լսելիս Աղաթանգեղոսի Սրբազնութեանց Աստուածահաճոյ խորհրդով լեզուն , և հաւաս ընդ հաւաս սկսանել Ընկերութեանն յատուր Հրաշափառ սնանելու- թեան Սուրբն 'ի Ձեռա ։ Ընդունեմք , զի թէ զնոյն , և թէ Մատ- ցող ուխտաւորք , սիրողք Սուրբն՝ փառն Աստուծոյ , և սիրողք Աստուծոյ՝ փառն սնձանց իւրեանց , ուներեն համակամ Եզրաւորութեամբ և կրօնական Բարեպաշտութեամբ առաջին- կոյ հանդիսանալ 'ի զործն՝ Հայութեան միայն արժանի ։ —

— Ընկալաք նաև պշտա հաւանական պատասխանի Բարեմանին առ 'ի բարեպաշտութիւն յանդգնել թէ Աղգաբերս մեծասարկաւաղ զրութեանց Պարոնին և Գուղայեցի Հոգիորականին , զոր հրատարակեմք մեծա- ւանդ՝ վասն չենութեան կարգաց և 'ի խորհրդոյ դատաստանականութեան Օրի-

որդւոյ՝ քան թէ յարգել և 'ի խոյս լուսաւորութեան Եզգեա ։

—ԿՈՐՆ տեսութեանց ասէ, թէ 'ի 75 թիւ Եգիպտականիս մնացորք 'ի կարգի ազգային Տպարանաց գտանել և զՏպարանս Սրբոյ Յակոբայ Երուսաղէմի և զլուսաւորչին, որք անխոնջ աշխատին 'ի տպագրութիւնս արժանաւոր մատենից ։

—Հասարակաց Լրագիր Հրատարակէ թէ Կոստանդնուպոլսոյ Բանկային Համազգեաց գրոշակ մտեր արժանի երկու. անանց դրամն՝ բաղադրելով 15,000 Ոսկեփողս՝ և Հեռեւեցուցանէ թէ՝ լաւ է անտագոն ուրեմն, քան թէ ոչ երբէք ։ Բայց Խոհեմական ընդ Հեղգն զոյ նորա առնուլ, թէ գոյացեալ է Լրագիրն, և ոչ եւս գերկուք-նոցին՝ վեց չարաթով յառաջ 'ի սուր և սա փորձել ։

—'Ի 25 ամսոյս սկսանի միւս վաճառ. Ըփխոնի Տէրութեան առօրեայս, և յոր, թէ պայման ժամանակին որոշել 'ի մէջ ափխատարացն՝ վաճառականն գտանցաւ 'ի Գնդրագոյն Բանկի Մայրաքաղաքիս այսօրիկ, ուստի և գրաւեցաւ-յանձնեցոյն զ.յարպաքանն վաճառաց նորա 'ի 30 Նոյեմբերի անցելոյ՝ որևոց մնացուածոց զգործիս Համառակութեան կոչմանցն. Եթէ Տեղնոբիա կեալ բանս, ուրեմն ուրախ լիցին օրհնողէսք և Աստուածաքն Ըստենին, զի Համակ սոսա Համանէ նոցա, թէ 'ի սանոցաց և թէ 'ի սարուսոցաց անտի ։

—Կոչեցեալն ՍՏԵՓԱՆՈՍ սասցել Էնզլեարէն Համեւորական Լրագրին յարեալ 'ի մեսեկոյ՝ 'ի նոր տարւոյ նոր տարեւոյս յանուանց սրբոյ* Մով-

* Մովսէսեան անուանի փեսայ էր Մովսէսի, զոր սա սպանեալ Մովսէս մորթոց, [illegible] նորա, [illegible] յասատուածոց և [illegible] անձնոյն սասու ։

սխալեան նոնան՝ կարծառն. չելեն կեանք նոցա, այլ եկեղեցւոյն ցխարին ծնուեցին Սահմանադրութեան ցեղոյ աւուրբք և յաջողութեամբ ։

—Միջոցիս անուանեալ Եզնիկեաւորաց Համեւորական իմն լրաթուղթ բակեղծաւորեցաւ յայսմ ամի, որ թէպէտև պանծայ [illegible], սակայն փոխանակ զխնթերցօղս իւր կամ զժողովուրդն օրհնելոյ 'ի նոր տարւոյ նոր տարւոյ՝ զնա սխալական անձն միայն օրհնեաց ։

—Եհասին աշխատութիւնք անձինսխաաձն միջնոց և ամենայնայ 'ի ծովուն Մարմարայ և Չինաց, վասն բազմաս խորասոյզ ապակեալ՝ Վասն անձնարին Համայն բազմաց ։

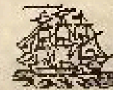

Անուն ընդ Գեղեցիկ՝ Կալէ 'ի Մարսիլիա վասն անցից և բեռնակրութեան զնա
առ ԱՆ.ԱՍՏԱՂ ԵՂԲԱՐՍ ։

ԱՍՏՂԱՍՏԻ եղանէ 'ի Անդրհամբուր ընդ Միլեա՝ վասն անցից և բեռնակրութեան առ ԱՆ.ԱՍՏԱՂ ԵՂԲԱՐՍ ։

ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ԱՐԵՒ, ընդ Հէքֆորտա 'ի Ռուսաստան,
առ ԱՆ.ԱՍՏԱՂ ԵՂԲԱՐՍ ։

ՅՈՎՍԷՓ ՄԵՍՏՈՍ ընդ Խոնջա 'ի Պետերսբուրգ ։
առ ԱՆ.ԱՍՏԱՂ ԵՂԲԱՐՍ ։

ՀՈՓ ընդ Վ.Ֆլլէտա 'ի Մարսիլիա ։
առ ԱՆ.ԱՍՏԱՂ ԵՂԲԱՐՍ ։

ԿՈՆՍԱՊՈՍ ընդ ՏԻՒՔԷՍԻՆէտա 'ի Գալաթիա ։
առ ԱՆ.ԱՍՏԱՂ ԵՂԲԱՐՍ ։

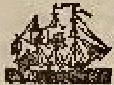

ԱՆ.ՄԱՆՈՆ 'ի Գամեճատ Վ.եզֆորաճանեան 'ի Կորինթոս և 'ի Մարսիլիա ։
առ ԱՐՏԵՐ ԵՒ ԸՆԿԵՐՍ ։

ՆԱՍԻՐ ընդ Չաղլեհնա 'ի Մաւրիտանիա՝
առ ԱՐՏԵՐ ԵՒ ԸՆԿԵՐՍ ։

ՉԱՍԹԱՆ ընդ Բաղէֆէտա 'ի Մաւրիտանիա ։
առ ԱՐՏԵՐ ԵՒ ԸՆԿԵՐՍ ։

ՀԱՐՑԱՊԱՏԱՍԽԱՆԻՔ

Յարգոյ վերատեսչաց Եգիպտականի Լրագրի ։

Յարգոյ Պարոն Խմ.

Հրամանաց թիւ 74 Եգիպտականի Լե-

բառնալով յաշխարհէ զրամբ վասն զգա-
ստաբարութեան Օրինացն՝ կարգա-
լով խնդրոյ, որ եւ ամենայն, զոր ուղիղ
վասն այսպիսի յառաջադիմութեան, չի
թողել Հայոց, որ կամ Պարսից,
և կամ Պ. ...ի Հնդկաստանի
ընդ գիւղին պատճառն՝ պարզ ի պար-
զոյ Հայաստանու. Վ ... Համա-
ձայնութիւն խնդրեալ, նոյն ամե Պար-
սից ... ... թէ
նորա զխրատն այն չէր, որ զ...-
...թեան Օրինաց չլինի Պ. ու-
ղա. այլ թէ ... ... մի-
...թեամբ մին օրինաւոր և կար-
գաւորած դպրոց Հասարակի՝ վասն
Մեծապատւոյ մերոյ Օրինաց. Հա-
յաստանեաց ... ... զայլ
բազում՝ ... թիւն խնդրեալ ամեն
նորին մեր ... ... Համեմա-
տեալ՝ ... ... են.
ոչ թէ ի ... ... կամ
ուսեալ՝ այլ ի ... օրինաւոր արդա-
րութեան. որ կարծեմ ... բազ
յիշեցէք. Իսկ երկրորդ՝ մեր Ա...
...կրութեան Հնդկաստանի զխրատն այն
չէր, որ Պ. ... Օրինաց Պատ-
...թեան Համար դպրոց չլինի,
այլ թէ կարգ և կանոն Հասարա-
կի, նոյն արդէն Հասարակաց դպրո-
ցաց Համար, և օրինաւոր ...
...թիւն և ...թիւն ...
նոցա. եւ նոցա օրինաւոր ...
Հասարակութիւն ..., և Ազգն
պատուէր ... ..., յայս-
ժամ ... ... Ա...
...ն ... ...
նամ, Իսկ Հայք ... ...
...եալ՝ Ազգի ... ...
«...» որպէս թէ 37 ամի ...
...ել են. ... ...
...թեան և ... ...
թեան կարգաց են. և ... են

ղեկավարեն, Մ՚ինչ չէին տեսեալ յուր է,
զայն թէ եւ բաժին աւերակն.

Հրամանաց
Խոնարհ ծառայ

Կալկաթա   Բոմբայ
1847. Յունիս 10.

Յարգոյ Խմբագրութեան

Աերեկի թուականի մի ընկերաց ի Բոմբայէ, յորում
... ... Մեծապատւոյ, թէ
... Հասարակ ի Բոմբայ ... ...
... Հոկտեմբերի ամսոյ 19 ին. Եթէ յարմար
համարիցիք ... ... ի ... Ազգասէր Ա-
րարատեան ... ...

ԱՐՔ ԻՆ

Արքեպիսկոպոս Տէր Գրիգոր Անդրէասեան Տեղա-
պահ ... ...
Պարոն Սարգիս ... ...
... Յովհաննէս.
... Պարոն ... ...
Պ. ... Գրիգոր ...
... ...
...ան ...
Պարոն ... ...
Պ. Ս. ... ...
Սոյն ... ...
Հրամանաց խոնարհ ծառայ

Ի Կալկաթա   Բաղդասար Ա. Տէր Գէորգեան.
Յունիս 7. 1847

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Ընդհանուր ամսոյ 17ին թուով զոր
Ընկեր. Պարոն Գրիգոր Ս. Մանուկ
Յարութիւն Պետրոսեան Արարատեան
Ընկերութեան՝ օրինակ գրէ.

« Ազնիւ. Պարոն ... ...

Մեծ ... Արարատեան Ընկերութեան

Խմ Յարգոյ ...

Արարատեան ... ... , և ...
Պատուական Անդրէաս Արարատեան Ընկերութեան՝
զի ... Հասարակութիւն մեր ...
Հաւաքեալ ... ...
... Արարատեան Տեղապահին Համապատասխան
... ... որ ...
260 ... զոր ... ... , ... ի ...
... ...

տասնունիցս, և նա յանձնանձնալով զմին ցուցանեն յա-
րատեւութիւն անձնագամանս պայծառութիւն մշտա-
կայ՝

Մնամ

Խոնարհ ծառայակից ձեռամբ

Ուստերոն 17 Դեկտեմբեր

1846 Գ. Մ. ՄԱՆԱՍԷ

« Քանքեր Բէնկալի » Գործակալ ի Լուսաւորեան

Ընկերութեան

ՑՈՒՑԱԿ

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՂԱՑ.

Պրեսիդենտ Խաչիկ Պօղոս Խաչիկ Կօ Ուստերոն	50
Ա. Տէր Գէորգ	10
Յարութիւն Պ. Գասպարեան	10
Նիկողոս Մ. Յովհաննէս	10
Սարգիս Ցովսէփ	10
Կ. և Հ. Մկրտիչ Աստուածատուրց	10
Ոսկանեան Թովմաս	10
Եղիազար Գաբրիէլ	10
Աստուածատուր Գաբրիէլ	10
Յ. Կ. Ջաքարիա	10
Աստուածատուր Ա. Խաչիկ	10
Մկրտիչ Տէր Մինաս	50
Գ. Մ. Մանասէ	60
Գումարնոց Ռուփիս	260

Հրաշալի Սիրողինք Ուսումնա-
նաց ի Թարգմանութեան Բերմա-
նունն, արդարև մեծ արարին և առնեն
զմեծ և զգթութիւն իւրեանց առ
Արարատեան Ընկերութիւն մեր՝ ի
փառս Համօրէն Ազգիս. Թէև փոք-
րիկ Համարակութեան ակզբունք սակայն
իւր ոսկեղէն արժանանալ տեսանի ի
ցուցակս Ազգասէր Բանաձևութեան
Ազգասիրին. Բազմ զարդիւ խոստայս
և տեսանեմք ի զոմանս ազգայոց նոցին
և ի սրտէ փափագանաց և ազնուակա-
թեան նոցա առ ազգային յառաջադի-
մութիւն. գովեմք արդարև. զի ոչ
միայն առաւել է քան զանձնականութիւն
մեր, այլ և արդէն զբէ Պ. ..ի
Գործակալ մեր.“ ԻՆՔՆԱՍԷՐ ՏՕԿԱՌ-
ՈՒԹԻՒՆՔ.”

Արդարև գործ մեր յաջի չնորհա-
կալութ որոց ընդունելով զանուն
առաս, և զդրամոյն նոցա, ընդ որ
և Արարատեան Հայկի, անձնաց միջամ-
տեն Սա՛ դուն ինն հարիւրաբերութեան նոցա
դրամայական յաւիտենականութեանս թեամբ
ցանձն երախտաց խաւթեան կառա-
ւարեն. զգործ ինչ փոքր և Արա-
րատեան, քան զոր՝ չունիմք այլ
արժանի պատշաճաւոր. Ի սոյն
յորդորել մայթենք և զայլ և այլ
կողմանց Համազգիս մեր, մանաւանդ
թէ և օրինակի գործունեայ Հետևո-
ղութեան Գործակալին մերոյ.

ԲԹԱՎԻԱ

Ի մասին զբօսնութիւն ինն թերթոյ
'ի Բաթաւիա՝ ունի օրինակ զայս.

“Որ ինչ արժանի յիշատակութեան
էնոյ առաւ միայն զի նա Ամերիկոյ
Համեմալ, քանի աստուածք յառաջ բե-
րեալ է զառաջին աշխարհին՝ իբրև
320 թօն, զոր առնուլ կեցեալ կրօ-
պեկավաճառի (Shopkeeper) միոյ՝ մանրա-
վաճառէ զայն առ 10 սան Գաւնդին՝
մի երծաթոյ տուփ. Այս յաւելլ մա-
քուր է և վճիտ՝ քան զոր զանեմք
մեք 'ի յաղանակի Եւրոպայ Խանէն
Թուղթոյ, սաստկաց որ ոչ խնձոր և ոչ
խաղող են յերկեալ ընդ սմին.
Այս առաջին անուանի է “քարաւքրայս”
(Արքայաստու) որպէս կոչեն Մալայ-
իք ի մանանի 'ի կղզիս, և Մալայիք
այնքան առատաբանմբ Հալեն զայն՝ որ-
պէս թէ դեղ է. Չինացիք շատ Հա-
ւանին և խնդան ընդ այն, և բը-
ժիշկք առ Հասարակ առողջարար կար-
ծեն զնա այսմ կլիմայի, մանաւանդ յո-
ւնիս՝ յետ այրաւ չարաւնականաց են առա
զանեւաւր առաւէն.

—“Այսօր յանձրևն ընդ բազմաց
անչնչականաց և Հոլանդ կենդանիք
մանաւանդ Թուալ Եւրոք, որոց
մինչ կէս և երկուքն արք Հաստա-

զինուորս մինչև ցերկոտասան հարիւր առափիս ընդ բազմութեան. Եւ՛ս երեմն հազիւ մի կռուէին զին. Սակայնութիւնս այս տեղէ միշտ առա ընդ իշխանութեամբ Տէրութեանս. և մինչև խաղին զերկրագնացութեան 'ի մէջ սոցա և Անգղիացւոց է այսոր մինչ Թուրքք զօրութեան զէնս ժողովրդեան վաճառեն. որք հազիւ թէ ունին զգոյսն ապաստան հողւոյ, որքև ասա կարելի է ասել թէ օրոյն քաղաքաւորելով 'ի բնակին խաղաղթեան իւրեանց. առաւ զէին զնել զերկիր կամ զաւակունս գերի ծնողաց միայն թէ չ... ամն վաճառել, զանիալս 'ի բազմաց. և ապա խնդրեն եղեն ըստ այլոց ազգաց. որք բարեկաց ունելոց կար 'ի գլուխ անմտագործութեան, յաճախին 'ի լոյս 'ի վերայ նիշատ վիճակի իւրեանց. որոց անկանոնաւք են Պրիտանիայք, այլ՛նոյք և վաճառողքն Պրիտանիայք, ուր պարծին այսու օրինօք իւրեանց."

—Աշխատութեամբ հրատարակիչք զի Վարինկ Գրիգոր Լուսաւորչեան Գտապրեան Նոր Նախիջևանի 'ի Հայոց յեկեղեցւոյ ուսումնարանի Սուրբ Փրկչի՝ յառաջացեալ Հանդիսացան Միհրդատեան Առաքելին, որով գերազանցեալ զամենայն զատկացոյն իւրով՝ պատուով Հռովմէական 'ի վերին գտակագութեան ուսումնական այսորիկ. բայց մեք ասացեալ ևս զայնմ՛ք ցնծայ ընդ օրայս համբաւութիւնն.

ԲՈՒՄԲԵՅԻ

'Ի գիրս արժանահաւատս բանից՝ մի ասրաք 'ի Կալկաթա՝ խմբագիրք, զի Արգարքոն Տէր Մարգար Աղարեանն, և Փարսայք Մանուկեան Գ. Ս. Աղամալեանց. Միհրան Յ. Խոսրովեան, և Յարութիւն Ս. Յ. Կրասակաբաշեանց յամսոյս 8 եղանելոց էին անցեալ 'ի Հայրենիս իւրեանց 'ի Նոր Նախիջևանս ուրոց յանհամբ գլխոյ մեծացուցանէ.

Ինչ երանութիւն լինել կարող ընտանեաց յետ այսքան միջոցի բաժանման արժանի լինել գրկելոյ և համբուրելոյ զհարևանց կարօտեալ հայրենեաց. Ընթերցօղ՝ սովորութիւն եթէ արքայութիւն ևս լինիցի. կարող չէ տալ ընդ ցնծոյլ և զուարճութիւն այսքան խոր, այսքան անմեղ, և այսքան վաեմ.

ՌՈՒՍԻԱՍՏԱՆ

Աշխատութեամբ հրատարակիմք 'ի ներքոյ զնամակն Վերապատուելի Վեհափառ Հայկեան Հայրենական Ուսումնարանին՝ թուեալ 'ի Նոր Նախիջևան 'ի 17 Օգոստոսի անցելոյ.

'Ի Քաղաքս 'ի 17 Ապրիլ 'ի 1846

Պատուելի Աղաքսանդեան Ընկերութիւն

Աղայք

Թէպէտ 'ի Հնդիկս ունիք ազգային օրագրութեան 'ի փափաքելիս հայ ազգի մերում, ուր զի թէ զա. և պատկառութեան մեր զաւակներ, զի այլք ունելով զայն որ յայտ որէ բարեգործութեան նորա. ... ազգաց իւրեանց. և այսպէս ... թէ կարող եմ 'ի բարձր, բայց առ այսօր և մեք ... ասել զայն զառաւելն, զի բարեխնամեալ ազգ մեր ... թողուլ և զմեզ. Նոր պատկառութեան ... ընդ և եկեղեցի ... բանից և յաճախ հաւաքել զնոյն ... Հայաստանեայց ... Ազգային Ընկերութեան ... անուանեալ, ընդ վերատեսչութեամբ Պարոն Մկրտչեան Գ. Խաչատրեանց, յորում աշակերտեն ... Օրագիր ... և այլ ... զբաղ ... մեզ ... գրագիտաց, որոց մի ...

Աղաչեմ որոյ որ ... զի զինքն յուսովք ... ուսանի Նոր Քաղաքս ...

Մխիթարեանց Հարց որդւոց և Հայրենասիրական Ուսումնարանաց ընծայեսցէ աշակերտացն, որք զհետ զհետ յառաջադիմութեան զանազանու- թեան, զոր աղջկանն պատրաստականութեանն հրատա- րակել էր 'ի նոյն Ազգասէրի ձեռամբ, բերն յայ- տնի քաջալերութեան, և մնացուածոյ՝ վասն առա- նել երախտաւորութեանն խրատցուցանել եւ, զի այս- ուհետև ևս զոր ինչ յաւելի շնորհակալութիւն և համ- բերութեան ստացեցին՝ Ազգասէր Ընկե- րութեանն ձեր ամենայն սիրով ուղիղ հրատարակել նոյն գումար Ազգասիրութեան Ընկե. այս յետոյ 'ի ու լաւն ևմք հաւ. մասնաւոր ամենայն մնացուցանեմք զմեր զանձնատուրն շնորհակալութեան դէմ, զի յետ երկարաւոր ամսոյ լսեք գիտութեան մեր. և բազմացուցեք ուսումնասիրական նախանձն 'ի սիրոյ աշակերտաց սոյն երից ուսումնարանաց։

Առաւել քան զայս յանձնեմք զսրբութեան յառաջադիմութեան ձերում։

Մնամք

դանձդի Ազգասիրութեան ձերոյ

Ի, Լ, Հ. Տեառն Աստուածոյ

Տէր Յովհաննէս Գալստեանեան

Կոստանդինէ Հ. Հ. Ոսկանեանեան,

Տէր Գրիգոր Խաչատուրեան,

Գէորգ և Յովհաննէս Անդրէասեան,

Յովհաննէս Խան Մ. Գոդրեանց,

Առաքել Խաչիկ Ահարոնեան,

Գալֆայեան,

Յայտ եւս է յիշեցուցանել մեզ 'ի 28 Յունիս Ազգասիրիս՝ զի Ընկերու- թիւն մերերոյս 'ի Գաղատա Բարձր Արքայի Յովհաննէս Ոսկեբերանց Արքեպիսկոպոսի և Ազգին՝ Ազգա- նուէր մի՝ դրամական թիւ գրոց՝ ձրի և հաւասար բաժանել 'ի մէջ երից ուսումնարանաց ուխտիս, որք բառ որում 'ի վերոյ գրեալ նամակն ոչ յիշատակին, մնացեալ յամա- ռանք, թէ զուգէ գեռ չէին հասեալ անդանօր, այլ թէ ոչ Բարձր Արք- այութեան կողմ՝ եթէ ոչ 'ի քաջա- լերելն մեզ, զոր 'ի խոստմանն իւր պատին զեղչանել հայրենեաց գթու- թեամբ։

—Իրաւցի եղաք նաև՝ զի բարեպաշ- տօն Հայրենասէր մի, զորեր մի յի- մեծարելն և պատուականագոյն գը- րեամբք՝ եղաւ 'ի ձեռս Նորին

Բարձր Արքայութեան. նոյնպէս հաւասար բաժանել 'ի մէջ երից Ու- սումնարանաց ուխտիս. և չունի դեռ պատրաստական. Յայս վերջ գրեալ՝ եկաւորք 'ի Պօլսոյ հասնին պատ- մելին մեզ, թէ ձեռն հասին սորա ըն- ծայից զորոյն բարձրոյ։

ՄԱՄՈՒԼ

Տպագրեալն պարգեւեալ 'ի Փարիզ Մանուկ Յովհաննէսեան Նոր Դա- րագլուխ Մխիթարեանեան մայրապե- տից Նոր Դարու՝ 'ի Փերեզեանց հասեալ 'ի Բուշեա՝ մատենադարան 'ի կատար. կէս մի 'ի Դարոյ՝ գնաց և կէս մի՝ կամ խորհրդն՝ վերջաւո- րեալ այս՝ Զմիւռնի նուեալ. երկա- քումբ և ամբողջականութեամբ 'ի դաս- տանս՝ սրբե ու ամե, մեծամեծ էն ծան- րութեան իւրոյ՝ ընդ որ չդնեմք զար- մանալ արդեօք. թէ անաչել և ող- բալ, եթէ սրբազան եկեղեցական, Ճշ- մարտակեր և աղատաւոր խնդրեցն՝ մեր թուութեամբ յայտարար և յառա- ջատութիւն գելս, որովք այլեաց ա- պա յայտարարելն և այլք խրատա- ւոր 'ի հանդէս հայրենասիրական շա- նորհաց. Նոյ մնացուած զի և Բա- րեպաշտ Փարիզեան խոստացեալ և վճարեալ եւս է պատմագրական ծախս հասուցանելոյ զայն Նոր Դարու. Զմիւռ.—վասն Հայրենեաց—կա- չանի. եղբարք սորա պարգեւ 'ի վերայ Հայրենեաց մերոց, և ոչ եւս եղեւ մանաւանդ 'ի ըստ մեծագոյ- թեան արժանի, զայն յանձնածաւ շա- հաւէտ յաւելուածոց նորոց. Ազգային բարեպաշտութեան որոց արժանի Ազգ- ային Հասարակութեան մեր 'ի Հնդ- կաստան. և իրք պատճառէ զուշադրու- թեան նոյա։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Գրեալ բարեկամի ուրուք մերոյ թղթոյ ՚ի Թիֆլիզէ՝ քաղեմք զհետագայ լուրս ։

—Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն մեր հանդերձեալ էր երթալ ՚ի Սուրբ Էջմիածնայ Հայաստանեայց և գնալ ՚ի Տփղիս ․ բայց թէ առ ինչ կարիս Առաջնորդութեան [illegible] ։ — Մերթ ինչ կայր մեզ յուսալ թէ մի յերևելի մեծամեծ ծառայութեանց Աստուածեղբօրն լինի նա և մատուցանել զաւագերէց Նորին Ամենապատիւ Կաթողիկոսութեան Սուրբ և Թագաւորին Հայոց զամենազօրութիւն [illegible] Առաքելական Ընկերութեանս փառս Թագաւորութեան մեծի արդարութեանց մերոց Հայրենեաց մերոյ ՚ի սահման իւրում Կաթողիկոսական Մենծութեան ։

—Աստուածութեամբ յիշեցաք նաև զի բարձր Սրբազան Կաթողիկոս Տէր Եփրեմ ե Բագրատ Եպիսկոպոս ամենայն Հայոց Վարժարանի և այլոց և այլոց՝ մեծաւ բարեհաճութեամբ ընկալեալ զգիրս Առաքելական Ընկերութեանս՝ մատուցեալ և Նորին Սրբազանութեան Տէրութեան Եպիսկոպոսի Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց Աստուածաբանին ։ Թէ պահպանեցի յայս մեր քաղաքացութեան Եպիսկոպոսի Տէրութեան Նորա ։

—Բարեծննդեան Յակոբ Աղա-ներից Ուլէօոր Եպիսկոպոս գրուցոց յանկոյս Կաթողիկոս եղեալ նախանձայոյզ կարի ուղղ ընծայեաց զնամակս զոր մեր՝ Ջանալոյ էր յուղարկել ՚ի Թիֆլիս զշնորհակալութիւն իւր ՚ի Նո-րոյս Տպարանի Առաքելական Ըն-կերութեան ․ ուստի ակնունիմք ․ թէ Գործակցին մեզ այլքան Հայկական յօգնութեան յարաջելոյ Նորաձևա-տառ Ընկերութեանս ․ ազգասիրաբար ՚ի գործ դնելէ զհանճար և զմտաւորութիւն իւր՝ յօգուտ և Համատարած նպատակիս մերոյ ։ որոյ արդեամբ մեծապէս կարօտիմք մեք ։

Բանասիրական

ԼՐԱԳՐՏԻՆԱՅ

Հայ Ազգին ըստ [illegible]

Հանճարոյ [illegible] [illegible] և [illegible] զմամն ինչ [illegible] ՚ի դրա [illegible] [illegible] և [illegible] Տպագրութեան [illegible] [illegible] ․ [illegible] [illegible] [illegible] թէ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ․ և թէ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ․ [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] ․ [illegible] ․ [illegible] և [illegible] ։ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ․ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] մեք ․ և [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ։ [illegible] [illegible] ․ [illegible] [illegible] ․ “ [illegible] ” [illegible] [illegible] ․ և [illegible] [illegible] [illegible] ․ [illegible] [illegible] ․ զի [illegible] ։ [illegible] [illegible] ․ “ [illegible] ” [illegible] ․ [illegible] [illegible] ․ [illegible] [illegible] ․ [illegible] [illegible] [illegible] ․ [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] ․ [illegible] ․ [illegible] [illegible] ․ [illegible] ։ [illegible] ․ և [illegible] ․ [illegible] [illegible] ։

Թարգմանութիւն Օ. Փ.

—Մեծապէս շնորհս ունիմք զՄասնաւորելի Պարոն Օ. Փ. Համաստասա-կանաց մերոյ՝ զի ՚ի մէջ ամենայնի՝ զգաստութիւն նախանձայոյզ ընկերաց. և յորդոր մատուցանեմք ամենայն Բա-նասիրաց՝ ... ընթերցել և քա-ղել մեզ գործակցելս և զօգնականս յայտնագրական դրուածոց ։

Ի ՏՊԱԳՐԱՏԱՆ [illegible]
Մ. Գ. Թաղէեանց Վ. Երոսեան